

Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i lagen om utredningar avseende vissa dödsfall, lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten samt offentlighets- och sekretesslagen. Utskottet föreslår några mindre ändringar av redaktionell karaktär.

Regeringens förslag till ändringar i lagen om utredningar avseende vissa dödsfall syftar till att utredningsverksamheten ska bli mer effektiv och ändamålsenlig. Det föreslås att syftet med utredningsverksamheten ska vara att regeringen ska få underlag för att fatta beslut om åtgärder som har som mål att förebygga att barn far illa eller att vuxna utsätts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller tidigare närstående person. Regeringen föreslår vidare att utredningsverksamheten utökas till att omfatta fler fall än där barn eller vuxna avlidit. Lagen föreslås i fortsättningen benämnas lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår de motionsyrkanden som har väckts med anledning av regeringens lagförslag.

I betänkandet finns tre reservationer (SD, V, L).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

Fem yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall	6
Reservationer	13
1. En utvidgning av utredningsverksamheten, punkt 2 (V)	13
2. En utvidgning av utredningsverksamheten, punkt 2 (L).....	13
3. Begreppet närstående, punkt 3 (SD, L).....	14
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Propositionen	15
Följdmotionerna	15
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall med den ändringen att

- ordet ”ge” i 3 § tredje stycket ska bytas ut mot ”genom”,
- uppräknningen ”1, 2, 2 a, 3–5, 5 a” i ingressen ska bytas ut mot ”1–5 a”,

2. lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten,

3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) med den ändringen att

- rubriken närmast före 26 kap. 10 a § ska ha lydelsen ”Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall”,
- ingressen ska ha den lydelse som följer av detta.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:215 punkterna 1–3.

2. En utvidgning av utredningsverksamheten

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4132 av Karin Rågsjö m.fl. (V) och

2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L) yrkandena 1 och 3.

Reservation 1 (V)

Reservation 2 (L)

3. Begreppet närstående

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4133 av Christina Östberg m.fl. (SD) och

2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 3 (SD, L)

Stockholm den 7 juni 2018

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Lennart Axelsson (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahqvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Kristina Nilsson (S), Barbro Westerholm (L), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M), Christina Östberg (SD), Maj Karlsson (V) och Anette Åkesson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. I betänkandet behandlas även fem yrkanden i motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om proposition. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Socialutskottet har berett justitieutskottet tillfälle att yttra sig. Justitieutskottet har beslutat att inte yttra sig.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall som syftar till att utredningsverksamheten ska bli mer effektiv och ändamålsenlig. Det föreslås att syftet med utredningsverksamheten ska vara att regeringen ska få underlag för att fatta beslut om åtgärder som har som mål att förebygga att barn far illa eller att vuxna utsätts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller tidigare närstående person.

Regeringen föreslår vidare att utredningsverksamheten utökas till att omfatta fler fall än där barn eller vuxna avlidit. Till exempel ska fall där barn utsatts för grov misshandel eller synnerligen grov misshandel utredas om brottet begåtts av en närstående eller tidigare närstående person. När det gäller vuxna ska fall där brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp utredas om brottet har begåtts av en närstående eller tidigare närstående person. Det föreslås att lagen i fortsättningen ska benämnas lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

I propositionen föreslås att statliga förvaltningsmyndigheter under vissa förutsättningar ska vara skyldiga att ställa experter till utredningsmyndighetens förfogande. Statliga förvaltningsmyndigheter ska även genomföra tillsyn eller intern tillsyn av verksamhet som berörs av en utredning. Det föreslås att uppgifter om gärningspersonen ska kunna hämtas in i utredningar även när det gäller vuxna och att familjerådgivningen ska omfattas av uppgiftsskyldigheten enligt lagen. Vidare föreslås att det i lagen införs en ny bestämmelse om tystnadsplikt. Regleringen av verksamheten i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) föreslås ändras på så sätt att sekretessen, med oförändrat skaderekvisit, följer uppgiften.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Utskottets överväganden

Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag med några mindre ändringar av redaktionell karaktär. Riksdagen avslår motionsyrkanden om utvidgning av utredningsverksamheten och om begreppet närstående.

Jämför reservation 1 (V), 2 (L) och 3 (SD, L).

Propositionen

Syftet med utredningsverksamheten

För att tydliggöra vad utredningsverksamheten ska leda till föreslår regeringen att syftesbestämmelsen i lagen om utredningar avseende vissa dödsfall ska omformuleras. Syftet med utredningsverksamheten ska vara att ge regeringen underlag för beslut om åtgärder som har som mål att förebygga att barn far illa eller att vuxna utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer. Vidare föreslår regeringen att det i lagen ska anges att en utredning ska klarlägga det händelseförlopp som föregått en sådan händelse som gett upphov till en utredning, möjliga orsaker till händelsen och vilka åtgärder som har vidtagits eller kunnat vidtas för att skydda barnet eller skydda eller stödja och hjälpa den vuxna person som utsatts för ett brott.

Regeringen anför att förslagen i sin helhet förväntas leda till en mer effektiv och ändamålsenlig utredningsverksamhet av vissa skador och dödsfall. Enligt regeringen innebär det dels ökade möjligheter att uppmärksamma och ge professionellt stöd till alla dem som är utsatta för våld eller utövar våld mot närstående, dels att kunskapen om vilka förebyggande insatser som behöver göras i hela samhället på sikt kommer att öka.

Fler fall ska utredas

Regeringen anser att utredningsverksamheten ska omfatta fler fall än i dag. Ett större antal fall kan enligt regeringen ge ett bredare beslutsunderlag och öka förutsättningarna att upptäcka brister i samhällets skydds nät på en övergripande nivå. Regeringen framhåller dock att även om kunskapsunderlaget blir större om fler fall inkluderas finns en gräns för hur många fall som kan hantearas enligt lagen utan att riskera lagens krav på effektivitet och ändamålsenlighet.

Regeringen står fast vid uppfattningen att förutsättningarna för en utredning avseende såväl barn som vuxna i huvudsak alltså bör vara att ett brott har

begåtts, något som ligger på de brottsutredande myndigheterna att avgöra. Emellertid anser regeringen att utredningsverksamheten i viss omfattning bör utökas till att omfatta fler fall än där barn och vuxna avlidit med anledning av ett brott.

Regeringen anför att det kan vara en ren tillfällighet att ett barn avlider efter en våldshandling. Regeringen anser därför att det är relevant att även utreda fall där ett barn har utsatts för försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp eller försök eller förberedelse till barnadrap, om det funnits ett skyddsbehov. Regeringen föreslår vidare att utredningsverksamheten enligt lagen ska utökas så att grov misshandel eller synnerligen grov misshandel av barn ska omfattas om brottet begåtts av en närstående eller tidigare närstående person. Även brott som utgör försök, förberedelse eller stämpling till sådan misshandel föreslås omfattas.

När det gäller vuxna anser regeringen att försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp bör innefattas i utredningsverksamheten om brottet har begåtts av en närstående eller tidigare närstående person till den vuxna personen. Regeringen anför att det inte borde vara fråga om fler fall än att det kan rymmas inom ramen för nuvarande organisation och i den utökning av verksamheten som här föreslås.

Enligt regeringen kommer den utökade verksamheten för utredningsmyndigheten att innebära att förutom det femtontal fall som årligen utreds (ca fem barnärenden och tio vuxenärenden) ska utredningsmyndigheten utreda uppskattningsvis ca 40 fall av grov misshandel eller synnerligen grov misshandel av barn, vilket inkluderar såväl fullbordat brott som försöksbrott, och 40 fall avseende försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp omfattande både vuxna och barn eller försök eller förberedelse till barnadrap. Det är således fråga om en utökning med ca 80 fall per år.

Mot bakgrund av de föreslagna ändringarna föreslår regeringen att lagen i fortsättningen ska benämnas lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

Närståenderekvisitet

I fråga om närståenderekvisitet anför regeringen att utredningsverksamheten i dag är reglerad på så sätt att en utredning kan påbörjas först när en under rättelse från Polismyndigheten eller åklagare kommit in. Det innebär enligt regeringen att det är brottsbalkens definition av vad som menas med närstående som styr vilka fall som ska utredas. Regeringen bedömer därför att närståendebegreppet i lagen inte bör ändras utan att konsekvenserna av en sådan ändring utreds närmare.

I nuläget finns enligt regeringen inte beredningsunderlag för att föreslå en ändring av närståendebegreppet i lagen, men regeringen anför att den avser att noga följa frågan för att se om det finns behov av att den utreds.

Regeringen lyfter dock fram de uttalanden som gjorts i förarbetena till den nu aktuella lagen och brottsbalken om att begreppet närstående inte bör tolkas

alltför snävt. Regeringen anför att det i förarbetena anges att med närstående avses främst en rad uppräknade personer. Regeringen anför även att om de rättsvårdande myndigheterna finner att brottet har begåtts av en närstående bör utredningsmyndigheten ta det för gott. Regeringen påtalar vidare att förslaget om att stämplingsbrott ska utredas innebär att exempelvis anstiftan till mord av en närstående eller tidigare närstående person till offret ska utredas, även om den som utfört brottet inte faller in under närståendedefinitionen.

Skyddsrekvisitet

För att en utredning ska genomföras ska det enligt lagen finnas särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med något förhållande som har inneburit att barnet eller den vuxne har varit i behov av skydd. Regeringen bedömer att skyddsrekvisitet bör finnas kvar för att avgränsa vilka fall som ska utredas. Regeringen anser dock att det bör understrykas att skyddsbehovet inte, i fråga om barn, behöver vara så allvarligt att förutsättningarna för ett tvångsomhändertagande är för handen. Vidare anför regeringen att skyddsrekvisitet inte bör föranleda en alltför restriktiv syn på när det funnits ett skyddsbehov.

Regeringen föreslår därför att det för att en utredning enligt lagen ska genomföras endast ska krävas att det finns anledning att anta att exempelvis skadan eller dödsfallet har samband med något förhållande som inneburit att barnet eller den vuxne varit i behov av skydd. Enligt regeringen är det tillräckligt att det finns någon omständighet som pekar i den riktningen.

Ansvarig myndighet

Regeringen anser att Socialstyrelsen även i fortsättningen bör vara ansvarig utredningsmyndighet för utredningsverksamheten enligt lagen. Regeringen anför dock att Socialstyrelsen två år efter det att förslagen trätt i kraft bör redovisa för regeringen hur verksamheten utvecklats. Vidare anför regeringen att den avser att återkomma i frågan om det därutöver finns behov av en utvärdering av lagen som helhet, efter det att de nya bestämmelserna trätt i kraft.

Uppgifts- och underrättelseskyldigheten

Regeringen föreslår att den uppgiftsskyldighet som finns för myndigheter och yrkesverksamma när det gäller utredningar om barn och vuxna även ska omfatta de ytterligare fall som föreslås ingå i utredningsverksamheten.

Vidare konstaterar regeringen i fråga om utredningar som gäller vuxna att uppgiftsskyldigheten i dag är begränsad till uppgifter som gäller den kvinna eller man vars dödsfall är aktuellt för en utredning. Regeringen framhåller dock att uppgifter om gärningspersonen är en viktig och många gånger avgörande del för att i ett ärende som utreds förstå vad som hänt, varför det hände och hur samhället ska kunna förebygga att något liknande händer igen. Regeringen föreslår därför att utredningsmyndigheten även vid utredningar som gäller vuxna personer ska ha rätt att hämta in sådana uppgifter om gärningspersonen som behövs från de myndigheter och yrkesverksamma som kommit

i kontakt med gärningspersonen. Den nuvarande begränsningen när det gäller vuxenutredningar innebär enligt regeringen ett så pass stort hinder för utredningsmyndighetens möjligheter att nå lagens syfte att det överväger det intrång i gärningspersonernas integritet som en lagändring innebär.

När det gäller familjerådgivningen, såväl den offentligt som enskilt bedrivna, anser regeringen att den ska omfattas av uppgiftsskyldigheten i lagen, vad beträffar såväl barn som vuxna. Regeringen föreslår således att undantaget för familjerådgivningen tas bort. Enligt regeringen kan den information som finns hos familjerådgivningen bidra med viktiga upplysningar som kan vara värdefulla för förståelsen av den händelse som utreds och för att hitta vägar att förebygga en upprepning av densamma.

Regeringen föreslår i fråga om Polismyndighetens och åklagarens undermålsbeskydd att den även bör omfatta de ytterligare fall som föreslås ingå i utredningsverksamheten.

Kompetensen i utredningsverksamheten

Regeringen föreslår att det i lagen klargörs att utredningsmyndigheten vid behov får anlita experter och sakkunniga för att biträda utredningen med sin sakkunskap. Vidare föreslås att statliga förvaltningsmyndigheter som bedriver tillsyn över verksamhet som berörs av en utredning eller vars ansvarsområde berörs av en utredning ska, efter begäran från utredningsmyndigheten, biträda utredningsmyndigheten genom att ställa experter till förfogande. Skyldigheten att ställa experter till utredningsmyndighetens förfogande föreslås dock inte gälla Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Justitiekanslern.

Tillsyn

I fråga om tillsynen föreslår regeringen att statliga förvaltningsmyndigheter, dock inte Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Justitiekanslern, bör genomföra tillsyn eller intern tillsyn av en verksamhet som berörs av en utredning enligt lagen. Enligt regeringen kommer en utökad tillsyn, där varje myndighet förutsätts agera utifrån sina respektive roller och uppdrag, att bidra till att skapa bättre förutsättningar för en effektiv och ändamålsenlig utredningsverksamhet.

För att den myndighet som bedriver tillsyn eller ska utföra intern tillsyn av sin verksamhet ska få kännedom om att ett ärende inlett föreslår regeringen att utredningsmyndigheten ska informera myndigheten om detta. Vidare ska den myndighet som utfört tillsynen underrätta utredningsmyndigheten om vad som har iakttagits i tillsynen och vilka åtgärder som vidtagits med anledning av tillsynen.

Behandling av personuppgifter

I fråga om behandling av personuppgifter bedömer regeringen att den utökade utredningsverksamheten inte kommer att innebära någon skillnad när det gäller vad för typ av uppgifter som behöver behandlas. Enligt regeringen är

det således nödvändigt att utredningsmyndigheten, för att kunna utföra sin uppgift enligt lagen, får behandla samma typ av personuppgifter som behandlas i dag, inklusive känsliga sådana. Vidare anser regeringen att sådan behandling av personuppgifter i grunden bör kunna regleras på samma sätt som annan behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Regeringen föreslår därför att lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten även ska gälla för verksamhet enligt lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

Enligt regeringen är den personuppgiftsbehandling som den utökade utredningsverksamheten ger upphov till förenlig med de krav som gäller enligt EU:s dataskyddsförordning fr.o.m. den 25 maj 2018.

Sekretess

I propositionen föreslås vissa ändringar i offentlighets- och sekretesslagen. Enligt regeringen ska sekretess med ett omvänt skaderekvisit gälla för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till en myndighets verksamhet som avser utredningar enligt lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Sekretess med omvänt skaderekvisit ska även gälla för uppgifter som hänför sig till en myndighets verksamhet för att biträda utredningsmyndigheten.

Vidare föreslår regeringen att en ny bestämmelse om tystnadsplikt införs i lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Tystnadsplikten ska gälla för en enskild, eller den som är eller har varit verksam inom enskild verksamhet, och som medverkat i en utredning enligt lagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Regeringen föreslår även en övergångsbestämmelse i lagen om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall om att äldre bestämmelser ska gälla för utredningar som har påbörjats före ikraftträdandet.

Motionerna

En utvidgning av utredningsverksamheten

I kommittémotion 2017/18:4132 av Karin Rågsjö m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att självmord ska omfattas av utredningsförfarandet. Enligt motionärerna bör både självmord där det finns misstanke om att dödsfallet föregåtts av hot och påtryckningar av hedersrelaterad karaktär och självmord där det saknas sådan misstanke utredas.

I kommittémotion 2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att utredningsverksamheten ska utvidgas till att omfatta även självmord, grov våldtäkt och könsstympning. I yrkande 3

föreslås ett tillkännagivande om att utredningsverksamheten även ska omfatta barn som bevittnat våld.

Begreppet närstående

I kommittémotion 2017/18:4133 av Christina Östberg m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att skyndsamt utreda möjligheten att i lag ändra begreppet närstående. Enligt motionärerna bör begreppet utvidgas för att säkerställa att även hedersrelaterat våld omfattas av utredningsverksamheten. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L) yrkande 2.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att syftet med utredningsverksamheten bör vara att regeringen ska få underlag för att fatta beslut om åtgärder som har som mål att förebygga att barn far illa eller att vuxna utsätts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller tidigare närstående person. Utskottet delar även regeringens bedömning att utredningsverksamheten bör utökas till att omfatta fler fall än där barn eller vuxna avlidit. Mot den bakgrunden välkomnar utskottet regeringens förslag som syftar till att utredningsverksamheten ska bli mer effektiv och ändamålsenlig. Vidare konstaterar utskottet att det inte har väckts någon motion som går emot att riksdagen nu antar regeringens förslag. Utskottet ansluter sig därför till regeringens överväganden och tillstyrker regeringens förslag till ändringar i lagen om utredningar avseende vissa dödsfall, lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten samt offentlighets- och sekretesslagen. Utskottet föreslår några mindre ändringar av redaktionell karaktär.

I fråga om utredningsverksamheten anser utskottet i likhet med regeringen att ett större antal fall kan ge ett bredare beslutsunderlag och öka förutsättningarna att upptäcka brister i samhällets skyddsnät på en övergripande nivå. Samtidigt delar utskottet regeringens bedömning att det finns en gräns för hur många fall som kan hanteras enligt lagen om utredningar avseende vissa dödsfall utan att riskera lagens krav på effektivitet och ändamålsenlighet. Utskottet är därför inte berett att nu föreslå någon utvidgning av utredningsverksamheten enligt vad som framförs i motionerna 2017/18:4132 (V) och 2017/18:4145 (L) yrkandena 1 och 3. Motionerna bör avslås.

När det gäller begreppet närstående noterar utskottet att det är brottsbalkens definition av vad som menas med närstående som styr vilka fall som ska utredas. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att närståendebegreppet i lagen om utredningar avseende vissa dödsfall inte bör ändras utan att konsekvenserna av en sådan ändring utreds närmare. Vidare noterar utskottet uttalandena i förarbetena till den nu aktuella lagen och brottsbalken om att begreppet närstående inte bör tolkas alltför snävt. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer frågan för att se om det finns behov av att begreppet närstående utreds. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att nu

föreslå något initiativ av riksdagen i frågan. Utskottet avstyrker således motionerna 2017/18:4133 (SD) och 2017/18:4145 av (L) yrkande 2.

Reservationer

1. En utvidgning av utredningsverksamheten, punkt 2 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4132 av Karin Rågsjö m.fl. (V) och
avslår motion
2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Jag anser att både självmord där det finns misstanke om att dödsfallet föregåtts av hot och påtryckningar av hedersrelaterad karaktär och självmord där det saknas sådan misstanke ska utredas. Utredningsverksamheten syftar till att utreda brister i samhällets skyddsmekanismer, och det bör därför inte finnas något hinder att utreda barns död trots att ingen fällts för brott. Jag anser att även självmord bör utredas i syfte att uppmärksamma den egentliga orsaken till dödsfallet och därmed i förlängningen kunna förebygga att barn far illa.

Regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att självmord omfattas av utredningsförfarandet.

2. En utvidgning av utredningsverksamheten, punkt 2 (L)

av Barbro Westerholm (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L) yrkandena 1 och 3 samt
avslår motion
2017/18:4132 av Karin Rågsjö m.fl. (V).

Ställningstagande

Jag anser att utredningsverksamheten bör utökas till att gälla fler brott än dem som regeringen nu föreslår, nämligen självmord, grov våldtäkt där förövaren är en närstående eller tidigare närstående samt könsstympning. Utredningen bör även, i de fall den görs med anledning av brott mot en vuxen, omfatta vilka åtgärder som vidtagits eller kunnat vidtas för att skydda barn som upplevt våldet. Detsamma gäller när en utredning görs med anledning av brott mot ett barn och andra barn har upplevt våldet.

Regeringen bör utreda dessa frågor och återkomma med förslag.

3. Begreppet närstående, punkt 3 (SD, L)

av Per Ramhorn (SD), Barbro Westerholm (L) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:4133 av Christina Östberg m.fl. (SD) och

2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att närståendebegreppet bör utvidgas och förtydligas för att säkerställa att även hedersrelaterat våld omfattas av utredningsverksamheten. Kusiner och en partners närstående kan t.ex. utgöra ett allvarligt hot i en hedersrelaterad kontext och bör därför betraktas som närstående.

Vi anser att regeringen skyndsamt bör utreda frågan om att utvidga närståendebegreppet och återkomma till riksdagen med förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotionerna

2017/18:4132 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att självmord ska omfattas av utredningsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4133 av Christina Östberg m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda möjligheten att i lag ändra begreppet närstående och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4145 av Christina Örnebjär m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningsverksamheten ska utvidgas till att omfatta även självmord, grov våldtäkt och könsstympning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att närståendebegreppet bör utvidgas och förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utredningsverksamheten även ska omfatta barn som bevittnat våld, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:606) om utredningar avseende vissa dödsfall¹

dels att rubriken till lagen ska ha följande lydelse,

dels att 1, 2, 2 a, 3–5, 5 a och 7 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 3 a och 10 §§, och närmast före 10 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om utredningar avseende vissa dödsfall**Lag om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall****1 §²**

Syftet med utredningsverksamheten enligt denna lag är att ge underlag för *förslag till* åtgärder som *förebygger* att

1. barn far illa, eller
2. *kvinnor och män* utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer.

Syftet med utredningsverksamheten enligt denna lag är att ge *regeringen* underlag för *beslut om* åtgärder som *har som mål att förebygga* att

2. *vuxna* utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer.

2 §³

En utredning enligt denna lag ska genomföras när

1. *ett brott har begåtts mot ett barn och* barnet har avlidit med an-

En utredning enligt denna lag ska genomföras när *ett brott har begåtts mot ett barn och det finns anledning att anta att brottet har samband med något förhållande som har inneburit att barnet varit i behov av skydd om*

1. barnet har avlidit med anledning av brottet,

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2011:1111.

² Senaste lydelse 2011:1111.

³ Senaste lydelse 2011:1111.

ledning av brottet *eller det annars finns särskilda skäl att utreda dödsfallet, och*

2. det finns särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med något förhållande som har inneburit att barnet varit i behov av skydd.

2. barnet har utsatts för grov misshandel eller synnerligen grov misshandel av en närstående eller tidigare närstående person,

3. brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp eller försök eller förberedelse till barnadråp, eller

4. brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till grov misshandel eller synnerligen grov misshandel och är begånget av en närstående eller tidigare närstående person.

En utredning ska även genomföras när det annars finns särskilda skäl att utreda en händelse enligt första stycket och det finns anledning att anta att händelsen har samband med något förhållande som har inneburit att barnet varit i behov av skydd.

I fall som avses i första stycket får en utredning genomföras även när ett barn har avlidit utomlands, om barnet vid dödsfallet var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige.

I fall som avses i första stycket 1 eller om det finns sådana särskilda skäl som avses i andra stycket får en utredning genomföras även när ett barn har avlidit utomlands, om barnet vid dödsfallet var svensk medborgare eller hade *sin* hemvist i Sverige.

Med barn avses i denna lag personer under 18 år.

2 a §⁴

En utredning enligt denna lag ska genomföras *även* när

En utredning enligt denna lag ska genomföras när *ett brott har begåtts mot en vuxen person av en närstående eller tidigare närstående person och det finns anledning att anta att brottet har sam-*

⁴ Senaste lydelse 2011:1111.

band med något förhållande som har inneburit att den vuxna personen varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation om

1. ett brott har begåtts mot en kvinna eller en man av en närstående eller tidigare närstående person och kvinnan eller mannen har avlidit med anledning av brottet eller det annars finns särskilda skäl att utreda dödsfallet, och

2. det finns särskild anledning att anta att dödsfallet har samband med något förhållande som har inneburit att kvinnan eller mannen varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation.

1. den vuxna personen har avlidit med anledning av brottet, eller

2. brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp.

En utredning ska även genomföras när det annars finns särskilda skäl att utreda en händelse enligt första stycket och det finns anledning att anta att händelsen har samband med något förhållande som har inneburit att den vuxna personen varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation.

I fall som avses i första stycket får en utredning genomföras även när en kvinna eller en man har avlidit utomlands, om hon eller han vid dödsfallet var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige.

I fall som avses i första stycket 1 eller om det finns sådana särskilda skäl som avses i andra stycket får en utredning genomföras även när en vuxen person har avlidit utomlands, om personen vid dödsfallet var svensk medborgare eller hade sin hemvist i Sverige.

3 §

Utredningsverksamheten *skall* bedrivas av den myndighet som regeringen bestämmer (utredningsmyndigheten).

Utredningsverksamheten *ska* bedrivas av den myndighet som regeringen bestämmer (utredningsmyndigheten).

Utredningsmyndigheten får anlita experter och sakkunniga för att biträda utredningen.

Statliga förvaltningsmyndigheter som bedriver tillsyn över verksam-

het som berörs av en utredning eller vars ansvarsområde berörs av en utredning ska, efter begäran från utredningsmyndigheten, biträda utredningsmyndigheten ge att ställa experter till förfogande.

Skyldigheten att ställa experter till utredningsmyndighetens förfogande enligt andra stycket gäller inte Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Justitiekanslern.

3 a §

Statliga förvaltningsmyndigheter, dock inte Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Justitiekanslern, bör genomföra tillsyn eller intern tillsyn av verksamhet som berörs av en utredning enligt denna lag.

Utredningsmyndigheten ska informera den myndighet som är ansvarig för tillsynen enligt första stycket att ett ärende har inletts.

Om en myndighet som avses i andra stycket redan har utövat tillsyn eller inleder tillsyn med anledning av informationen enligt samma stycke, ska utredningsmyndigheten underrättas om vad som iakttagits i tillsynen och om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av tillsynen.

4 §⁵

Om misstanke har uppkommit om brott som avses i 2 § första stycket 1 eller 2 a § första stycket 1 ska Polismyndigheten eller åklagare underrätta utredningsmyndigheten om beslut som innebär att en förundersökning eller en utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare inte ska inledas eller ska läggas ned eller ska avslutas utan att åtal eller beivralan

Om misstanke har uppkommit om brott som avses i 2 § första stycket eller 2 a § första stycket ska Polismyndigheten eller åklagare underrätta utredningsmyndigheten om beslut som innebär att en förundersökning eller en utredning enligt 31 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare inte ska inledas eller ska läggas ned eller ska avslutas utan att åtal eller beivralan

⁵ Senaste lydelse 2014:766.

enligt 38 § nämnda lag väcks.

Om åklagare har väckt åtal eller bevistalan för brott som avses i 2 § första stycket 1 eller 2 a § första stycket 1 ska åklagaren, efter att domstolens dom eller slutliga beslut i målet har *vunnit* laga kraft, underrätta utredningsmyndigheten om domen eller beslutet.

enligt 38 § nämnda lag väcks.

Om åklagare har väckt åtal eller bevistalan för brott som avses i 2 § första stycket eller 2 a § första stycket ska åklagaren, efter att domstolens dom eller slutliga beslut i målet har *fått* laga kraft, underrätta utredningsmyndigheten om domen eller beslutet.

5 §⁶

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att på utredningsmyndighetens begäran lämna de uppgifter som behövs för en utredning enligt 2 §:

1. myndigheter vars verksamhet berör barn,
2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten och kriminalvården,
3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2,
4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn eller annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område, och
5. de myndigheter som utövar tillsyn över de verksamheter som avses i 1–4, dock inte Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Justitiekanslern.

Skyldigheten enligt första stycket gäller inte för sådan familjerådgivning som avses i 5 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453).

5 a §⁷

Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att på utredningsmyndighetens begäran lämna de uppgifter som behövs för en utredning enligt 2 a §:

1. myndigheter som i sin verksamhet har kommit i kontakt med den <i>kvinn</i>a eller <i>man</i>, vars dödsfall är aktuellt för utredning, 2. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1, 3. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område, och	1. myndigheter som i sin verksamhet har kommit i kontakt med den <i>vuxna person</i> eller den <i>närstående</i> eller <i>tidigare närstående person</i> som avses i 2 a §, 3. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område, <i>och som har kommit i kontakt med den vuxna person eller den närstående eller tidigare närstående person</i>

⁶ Senaste lydelse 2011:1111. Ändringen innebär att andra stycket tas bort.

⁷ Senaste lydelse 2011:1111. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

som avses i 2 a §, och

4. de myndigheter som utövar tillsyn över de verksamheter som avses i 1–3, dock inte Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen och Justitiekanslern.

Skyldigheten enligt första stycket gäller inte för sådan familjerådgivning som avses i 5 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453).

7 §⁸

En utredning enligt 2 § ska klarlägga *samtliga förhållanden som har inneburit att det avlidna barnet har varit i behov av skydd och vilka åtgärder som har vidtagits eller kunnat vidtas för att skydda barnet.*

En utredning enligt 2 a § ska klarlägga samtliga förhållanden som har inneburit att den avlidna kvinnan eller mannen har varit i behov av skydd eller stöd och hjälp för att förändra sin situation och vilka åtgärder som har vidtagits eller kunnat vidtas för att skydda eller stödja och hjälpa henne eller honom.

En utredning ska klarlägga *det händelseförlopp som föregått en sådan händelse som avses i 2 § eller 2 a §, möjliga orsaker till händelsen och vilka åtgärder som har vidtagits eller kunnat vidtas för att skydda barnet eller skydda eller stödja och hjälpa den vuxna personen.*

Tystnadsplikt

10 §

En enskild person eller den som är eller varit verksam inom enskild verksamhet och som medverkat i en utredning enligt denna lag får inte obehörigen röja vad denne då har fått veta om enskilds personliga förhållanden.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
 2. Äldre bestämmelser gäller för utredningar som har påbörjats före ikraftträdandet.

⁸ Senaste lydelse 2011:1111.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Härigenom föreskrivs att 2 och 7 a §§ lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

I denna lag avses med socialtjänst

1. verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga eller av missbrukare,

2. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd,

3. verksamhet som i övrigt bedrivs av Statens institutionsstyrelse,

4. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå,

5. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade,

6. handläggning av ärenden om bistånd som lämnas av socialnämnd enligt lagstiftning om mottagande av asylsökande m.fl.,

8. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade, och

9. verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar *avse-
ende* vissa dödsfall.

9. verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar *för att
förebygga* vissa *skador och* dödsfall.

Med socialtjänst avses även tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamhet som avses i första stycket 1–9.

7 a §²

I sammanställningar av personuppgifter får det inte tas in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden.

Undantag från första stycket gäller för

1. uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten som innebär myndighetsutövning och om den bestämmelse som ett sådant beslut grundar sig på,

2. uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring,

3. tillsynsverksamhet som bedrivs av Inspektionen för vård och omsorg,

4. administration som bedrivs av Statens institutionsstyrelse centralt, och

5. verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar *avse-
ende* vissa dödsfall.

5. verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar *för att
förebygga* vissa *skador och* dödsfall.

¹ Senaste lydelse 2011:1112.

² Senaste lydelse 2012:945.

Uppgift som avslöjar medlemskap i fackförening får aldrig tas in.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 10 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 kap.

10 a §¹

Sekretess gäller i verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar *avseende* vissa dödsfall för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden *som hänför sig till myndighets verksamhet som avser utredningar enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretessen enligt första stycket gäller även för uppgift som hänför sig till myndighets verksamhet för att biträda verksamhet som avses i första stycket.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.

¹ Senaste lydelse 2011:1113.